RANNSÓKNAMIÐSTÖÐ FERÐAMÁLA
ICELANDIC TOURISM RESEARCH CENTRE

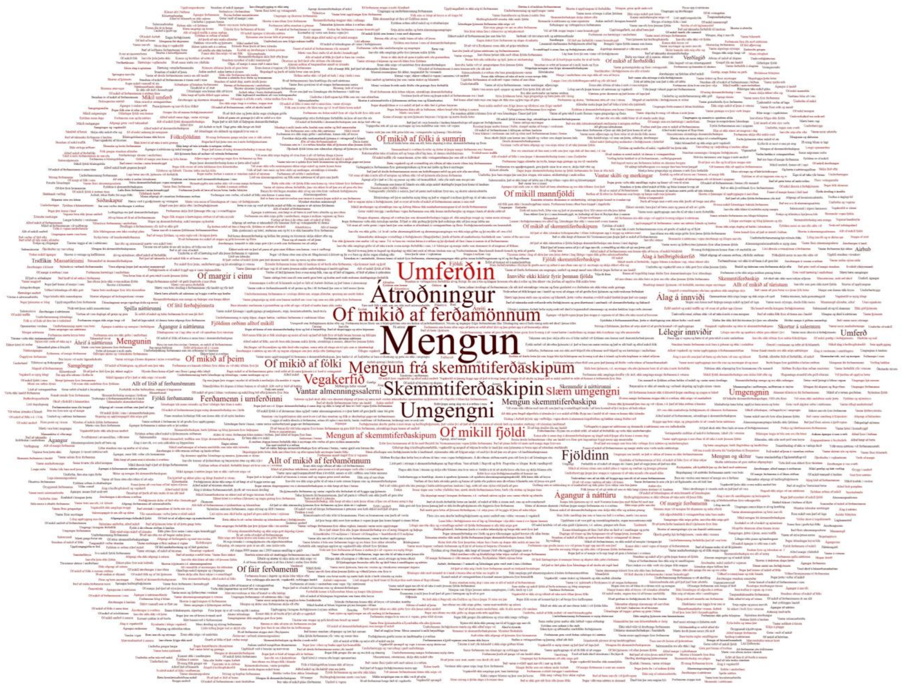

Hvað finnst Íslendingum um ferðamenn og ferðaþjónustu?

Eyrún Jenný Bjarnadóttir
Sérfræðingur hjá Rannsóknamiðstöð ferðamála

Yfirlit

- Um rannsóknarverkefnið – tilgangur og markmið
- Af hverju erum við að rannsaka viðhorf íbúa?
- Gögn og aðferðir
- Viðhorf Íslendinga 2023 og samanburður við fyrri kannanir
- Hvernig hafa viðhorf landsmanna þróast og breyst til lengri tíma litið
- Samantekt og lokaorð

Tilgangur og markmið

- Að meta viðhorf Íslendinga til ferðaþjónustu og ferðamanna á landsvísu og eftir einstökum landshlutum
- Skilgreint verkefni í rannsóknaráætlun Ferðamálastofu (2023-2025), er hluti af reglubundinni söfnun hins opinbera á áreiðanlegum og samanburðarhæfum gögnum
- Tekur mið af áherslu í nýrri ferðamálastefnu um að ferðaþjónusta hafi jákvæð áhrif á nærsamfélagið, aukin lífsgæði um allt land og að atvinnugreinin efli lífvænleg og sjálfbær samfélög

Af hverju erum við að rannsaka viðhorf íbúa?

Mynd: Sambúð íbúa og ferðamanna á Íslandi skv. Chat GBT

- Hvað gerist þegar staður breytist í ferðamannastað og þarf að laga sig að fjölbreyttum þörfum ferðaþjónustunnar?
- 55% erlendra ferðamanna fengu hugmynd að Íslandsferð vegna Íslendinga og íslenskrar menningar*. Heimamenn skipta máli því samkvæmt ferðamönnum** eru þeir:
  - hjartahlýir og opnir,
  - duglegir að leggja sig fram við að aðstoða og leiðbeina,
  - brosmildir og fræðandi
  - og veita tækifæri til að fræðast um Ísland
- Heimamenn eru ekki aðeins áhorfendur heldur virkir þátttakendur í ferðaþjónustunni sem geta haft áhrif á upplifun ferðamanna og ímynd Íslands sem áfangastaðar

*skv. Landamærakönnun 2023

** skv. Landamærakönnun 2019

Af hverju erum við að rannsaka viðhorf íbúa?

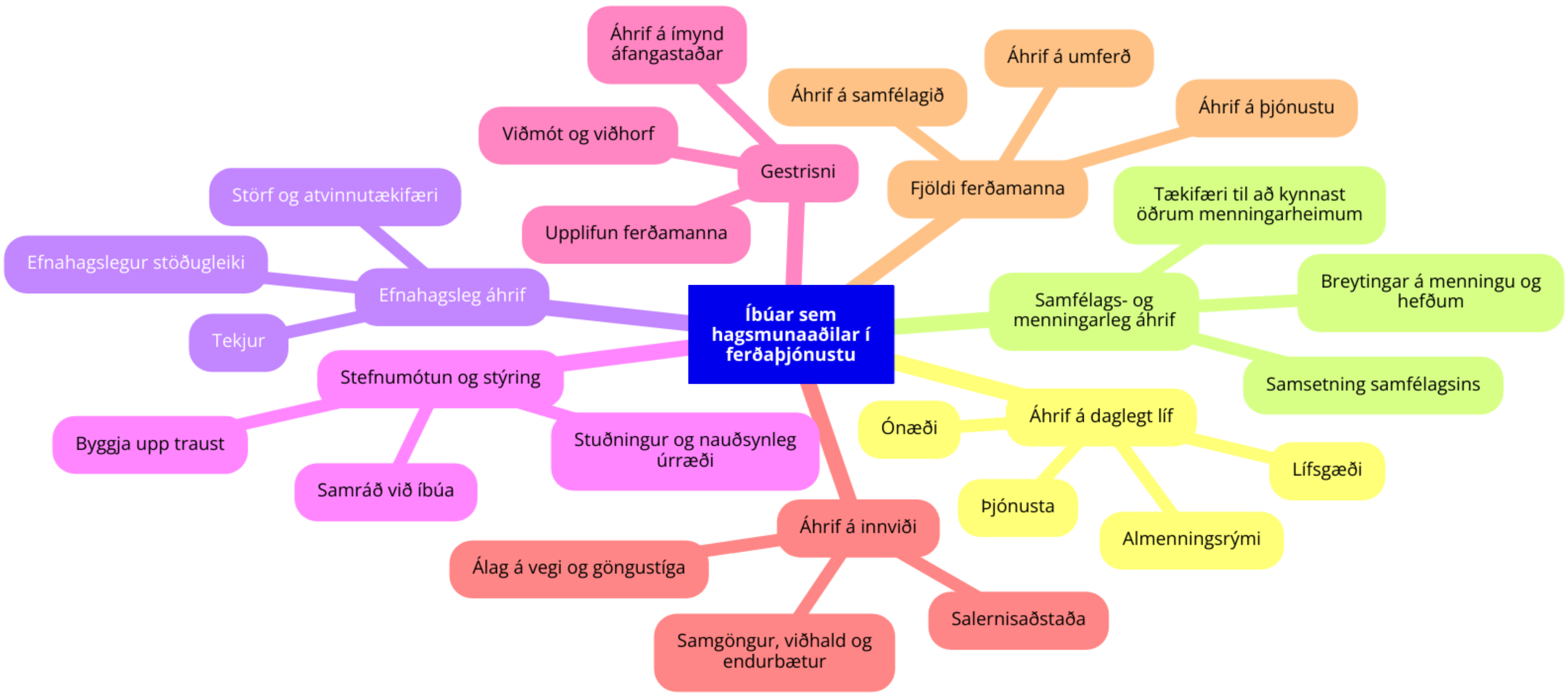

Rannsóknir á félagslegum áhrifum ferðamennsku (2014-2023)

Kannanir á landsvísu

2014
2017
2019
2021*
2022*
2023

...og í einstökum samfélögum

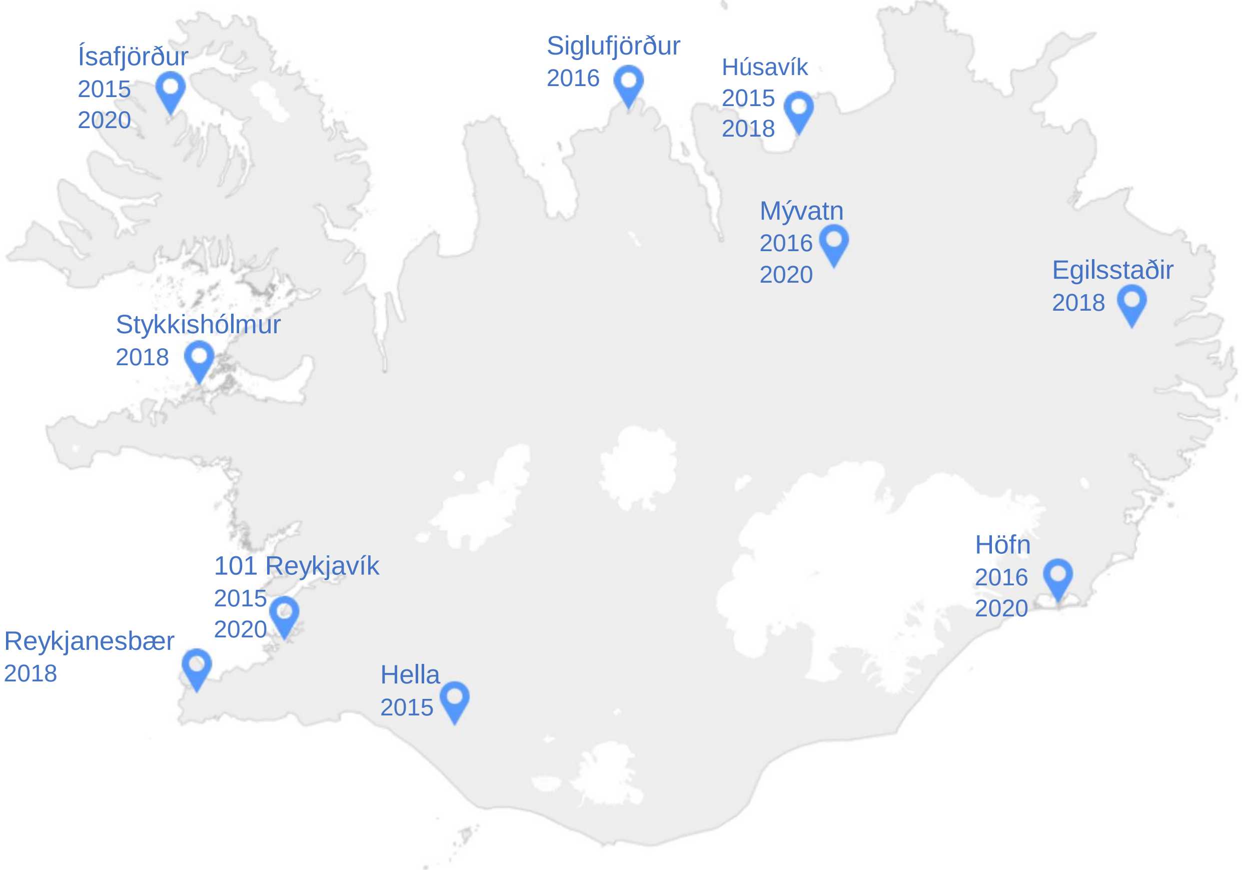

* stuttar kannanir f. jafnvægisás ferðamála

Niðurstöður fyrri rannsókna – nokkrir punktar

Á landsvísu

- Íbúar almennt jákvæðir gagnvart ferðamönnum og ferðaþjónustu
- Jákvæðni eykst með auknum samskiptum
- Álag er svæðisbundið og af mismunandi toga
- Íbúar gera sér grein fyrir jákvæðum og neikvæðum áhrifum:
  - Jákvætt: Mannlíf, lífsgæði, tækifæri o.fl.
  - Neikvætt: Ummerki ferðamennsku í umhverfinu o.fl.

Svæðisbundið

- Upplifun af ferðamönnum og ferðaþjónustu getur verið mismunandi milli samfélaga og innan þeirra og mismunandi þættir skipta íbúana mestu máli
- Álag í ýmiss konar aðstæðum en tímabundið að mestu
- Covid-faraldurinn dró fram mikilvægi ferðaþjónustunnar
  - og jákvæðu hliðarnar – og vankantana
- Ákall eftir breytingum og ábyrgri ferðaþjónustu

Gögn og aðferðir

- Símakönnun – staðlaður spurningalisti (35 sp.) um:
  - Viðhorf til fjölda ferðamanna
  - Áhrif á efnahag, atvinnulíf og þjónustu
  - Áhrif á á samfélag og daglegt líf
  - Áhrif á náttúru og mat á ástandi innviða
  - Jákvæðar og neikvæðar hliðar ferðaþj. – opnar spurningar
- Lagskipt slembiúrtak úr þjóðskrá af hverju af sjö verkefnasvæðum markaðsstofa landshlutanna
  - U.þ.b. 350-380 svör pr. landshluta

	2014	2017	2019	2021	2022	2023
	(*N*=1167)	(*N*=2324)	(*N*=2622)	(*N*=2604)	(*N*=2595)	(N=2419)
Kyn						
Karl	47%	51%	51%	-	-	51%
Kona	53%	49%	49%	-	-	49%
Aldur						
18-29 ára	19%	12%	12%	12%	6%	7%
30-44 ára	26%	25%	24%	25%	22%	24%
45-59 ára	28%	31%	30%	27%	29%	27%
≥60 ára	27%	32%	34%	36%	43%	42%
Menntun						
Grunnsk.nám eða minna	21%	22%	23%	-	-	20%
Stúdentspr. eða iðnnám	36%	34%	31%	-	-	30%
Annað starfsnám	5%	7%	9%	-	-	11%
Háskólapróf	37%	36%	37%	-	-	39%
Staða á vinnumarkaði						
Í launuðu starfi	54%	59%	56%	-	-	51%
Sjálfst. starfandi/atvinnur	14%	16%	18%	-	-	18%
Á eftirlaunum	14%	15%	15%	-	-	22%
Annað	18%	11%	12%	-	-	8%
Búseta						
Austurland	-	15%	14%	14%	14%	16%
Höfuðborgarsvæði	-	16%	15%	15%	15%	14%
Norðurland	-	15%	14%	14%	14%	16%
Suðurland	-	15%	15%	14%	14%	16%
Suðurnes	-	12%	14%	14%	14%	11%
Vestfirðir	-	13%	14%	14%	14%	14%
Vesturland	-	14%	14%	14%	14%	14%
Starfar í ferðaþjónustu						
Já	12%	19%	17%	-	-	13%
Nei	88%	81%	83%	-	-	87%

Niðurstöður

Viðhorf Íslendinga 2023 og samanburður við fyrri kannanir

Viðhorf til fjölda ferðamanna 2014-2023

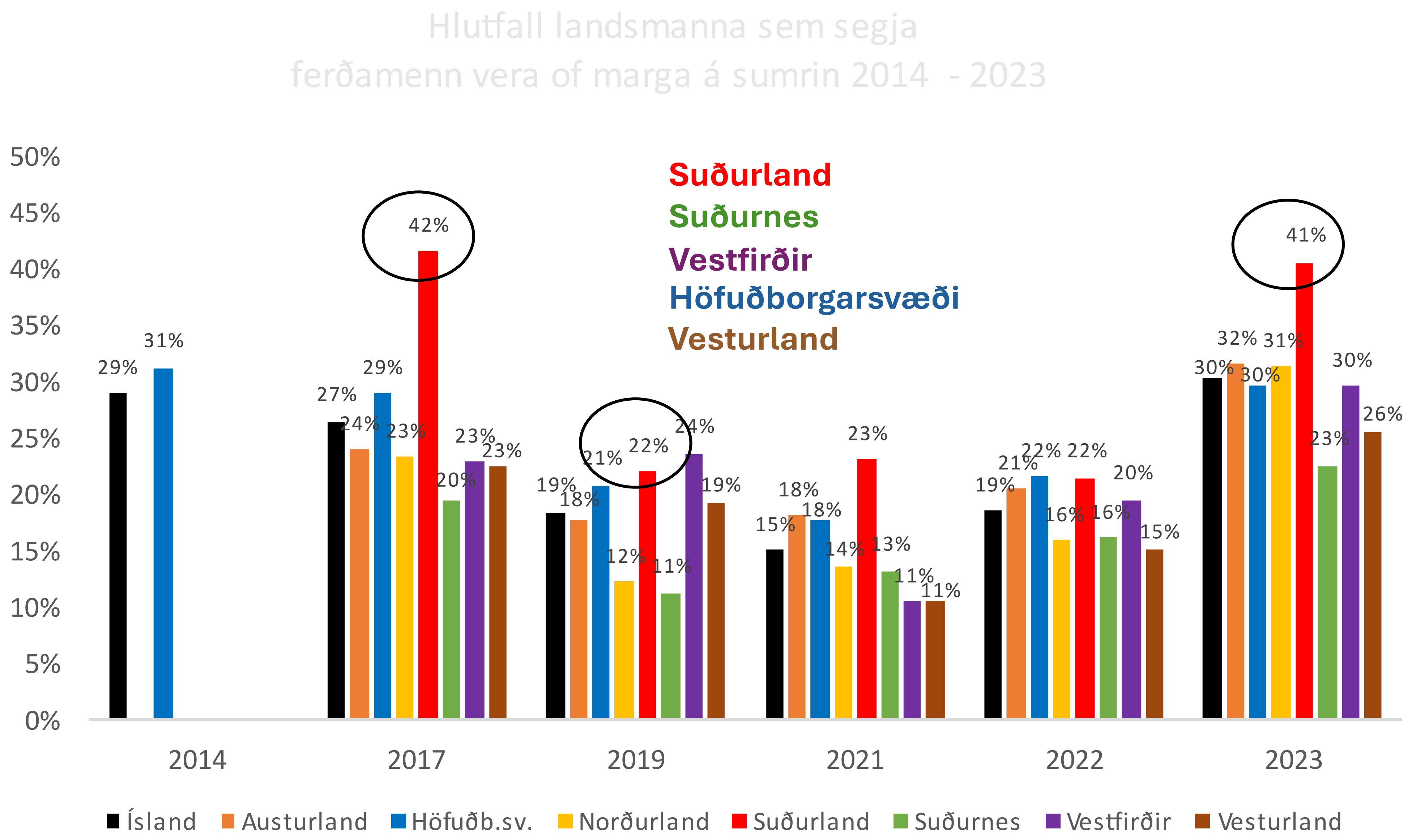

Viðhorf til fjölda ferðamanna 2014-2023

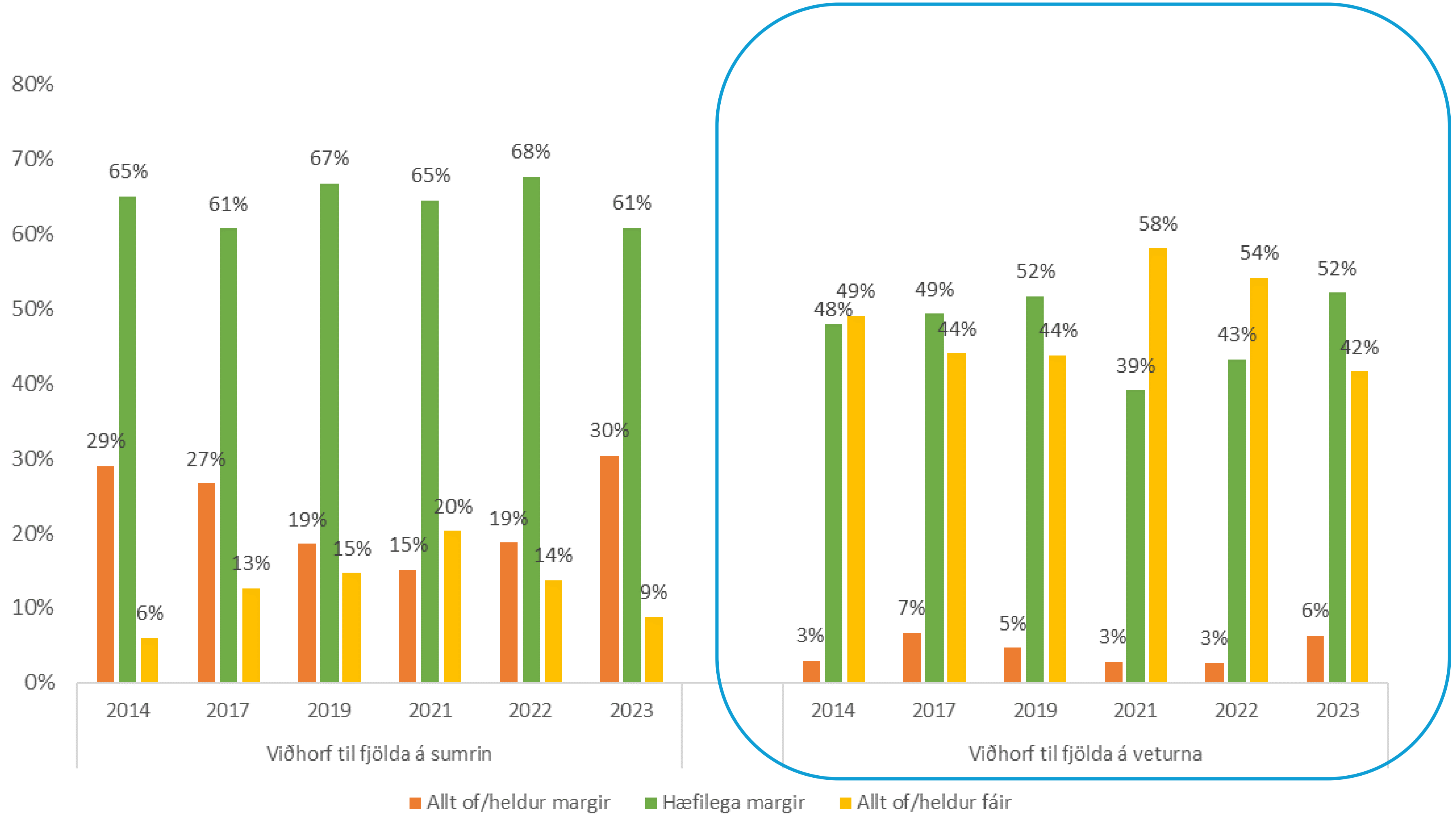

Viðhorf til fjölda ferðamanna 2014-2023

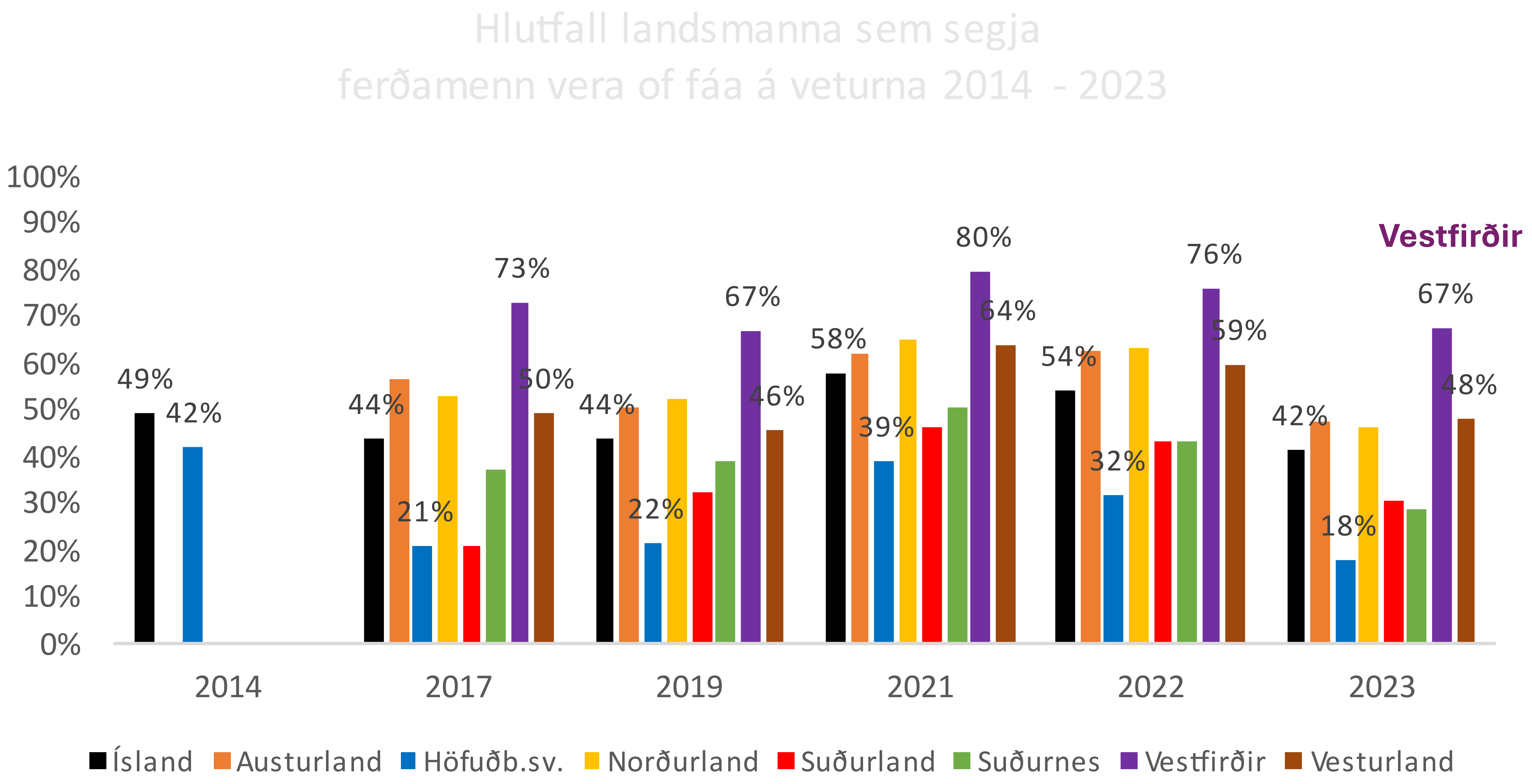

Vilja íbúar að gripið sé til aðgerða sem hafa áhrif á fjölda ferðamanna?

- Íbúar á höfuðborgarsvæði vilja síður áframhaldandi markaðsetningu
- Suðurnesjamenn og Vestfirðingar vilja síður takmarka komur erl. ferðamanna til landsins
- Norðlendingar líklegri til að vilja takmarka komur skemmtiferðaskipa

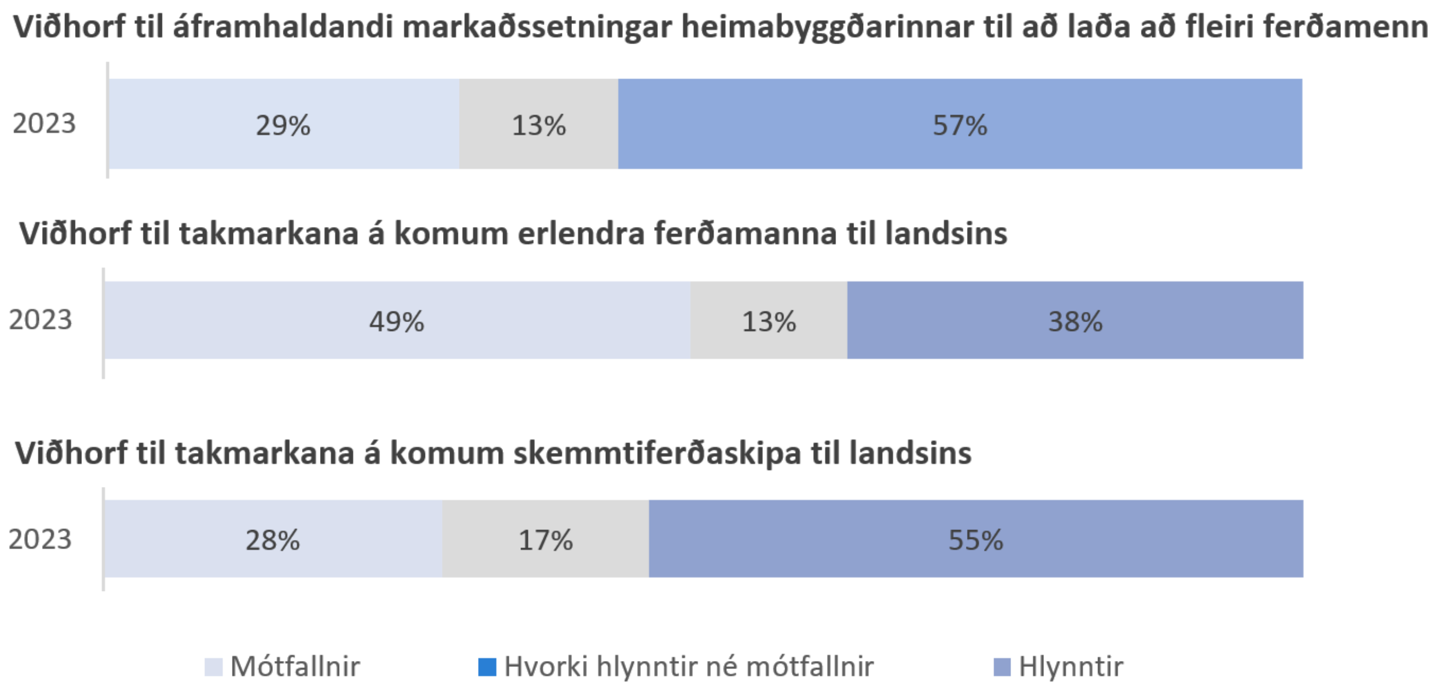

Áhrif á efnahag, atvinnulíf og þjónustu

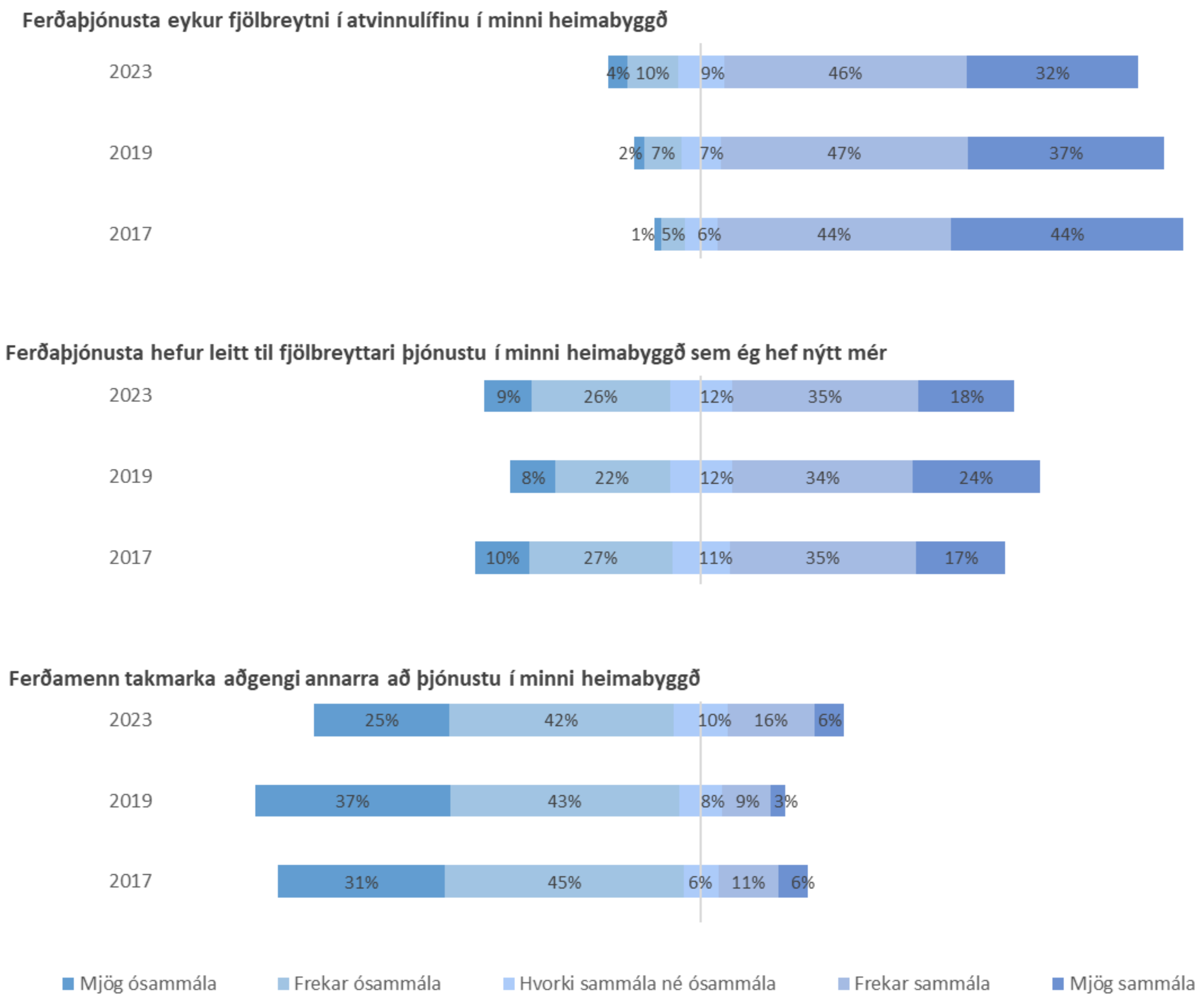

- 87% landsmanna segja ferðaþjónustu efnahagslega mikilvæga fyrir heimabyggðina – hlutfallið dróst lítillega saman milli kannana.
  - Trú á ferðaþj. sterkust á Suðurnesjum, Suðurlandi og Austurlandi
- 85% landsmanna líta á ferðaþjónustu sem mikilvæga undirstöðu fyrir íslenskt efnahagslíf næstu áratugi
- 40% landsmanna telja að stór hluti tekna í ferðaþj. verði eftir í heimabyggð – fækkar frá 2019

Áhrif á samfélag og daglegt líf

Ferðamenn valda ónæði í mínu daglega lífi

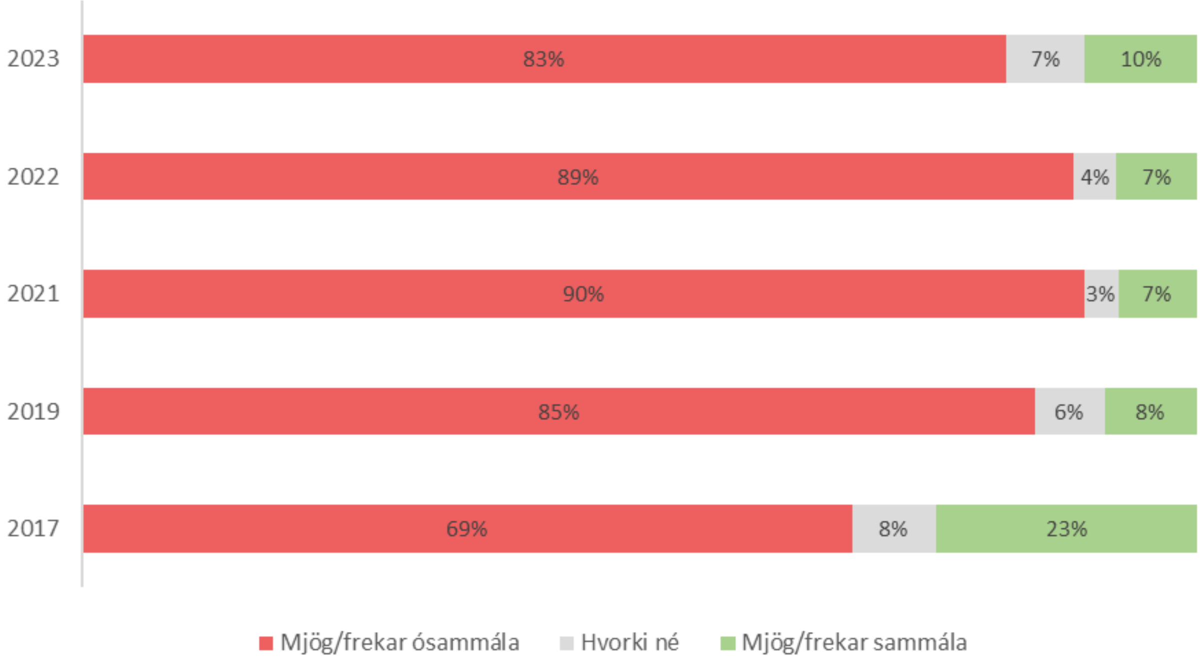

Ég reyni að forðast ákveðna staði á landinu þar sem ég veit að marga ferðamenn er að finna

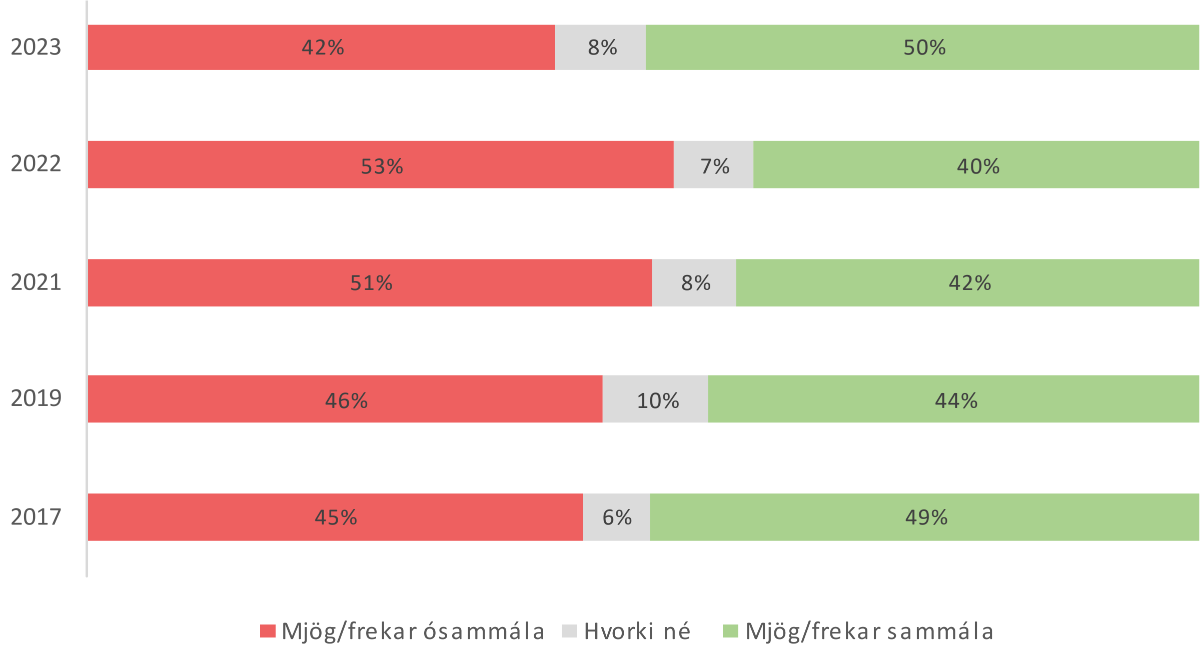

- Ónæði mest á Suðurl. (13%), Austurl. (12%) og Vestfjörðum (12%) en minnst á höfuðborgarsvæði (4%) og Norðurl. (7%)

Áhrif á samfélag og daglegt líf

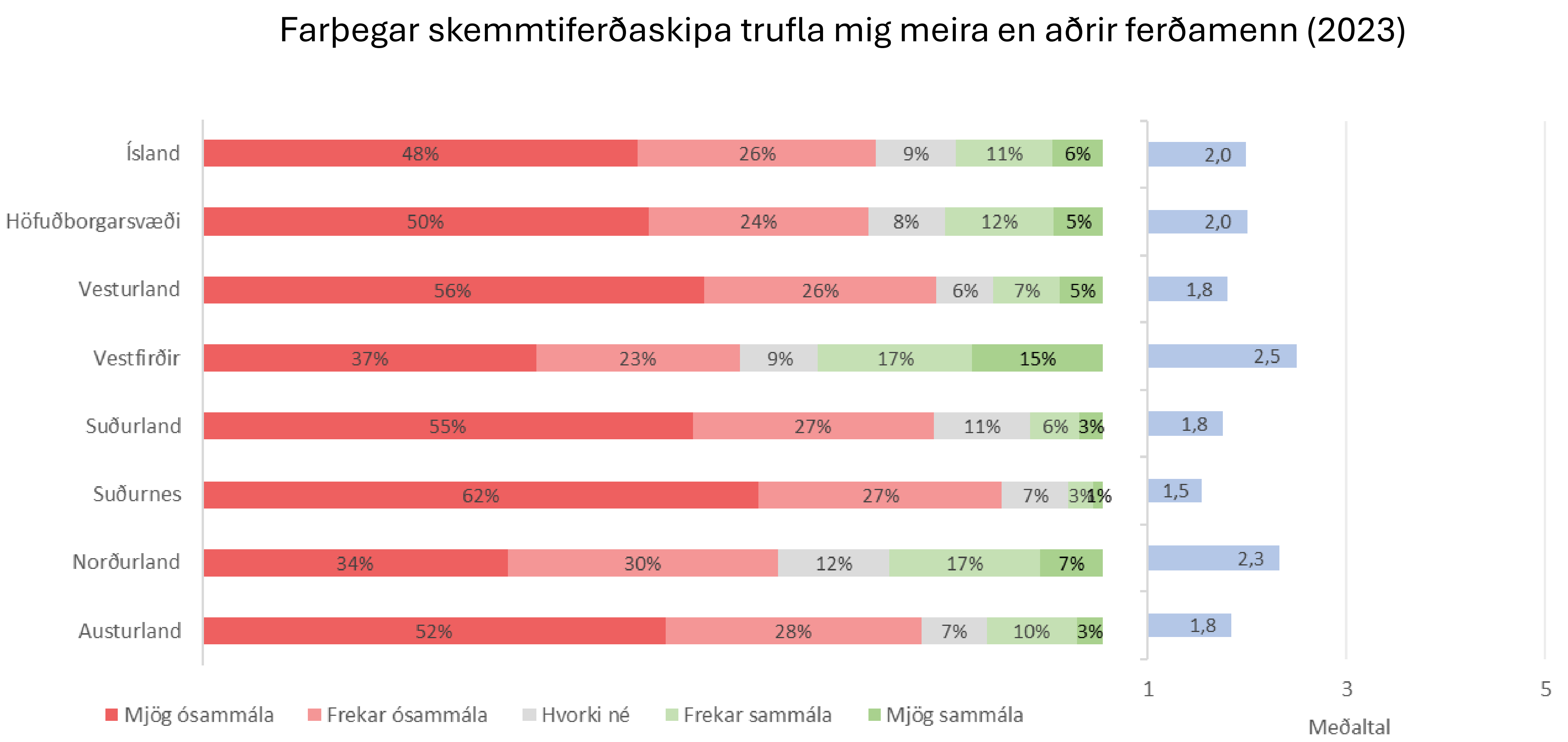

Áhrif á samfélag og daglegt líf

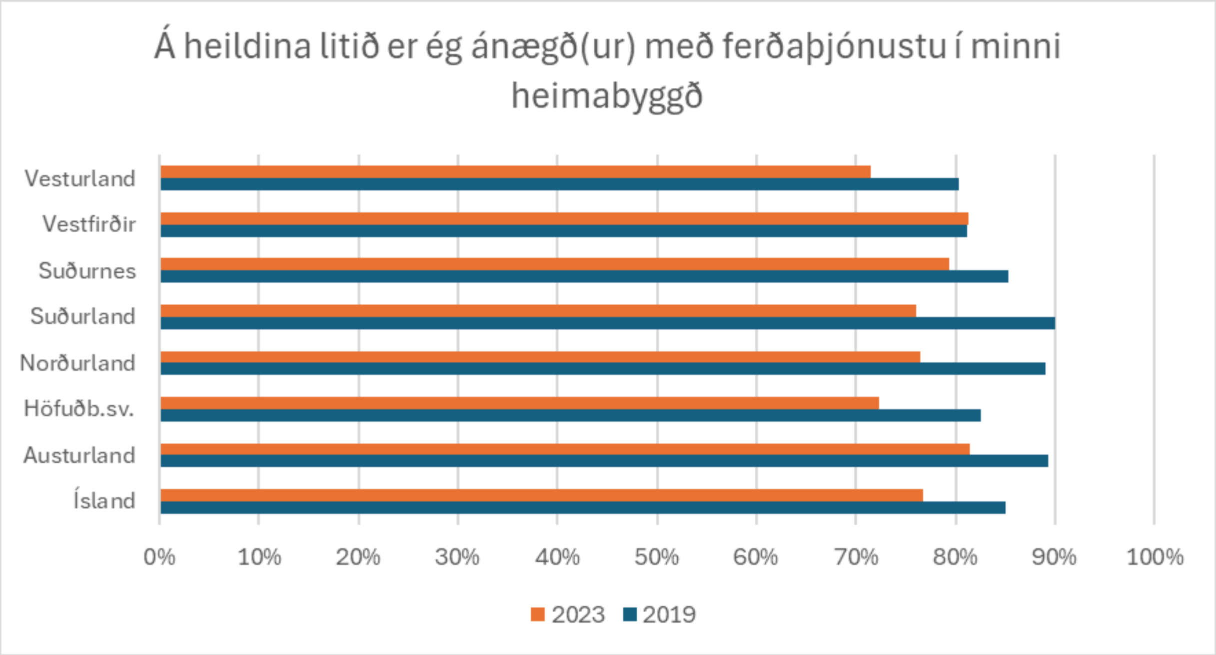

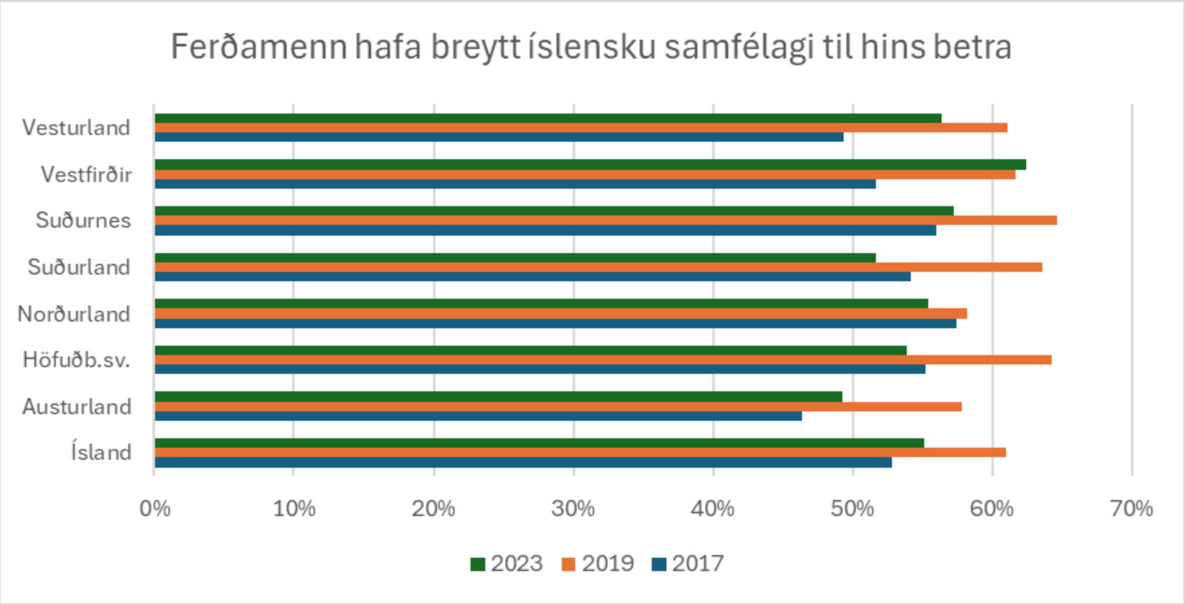

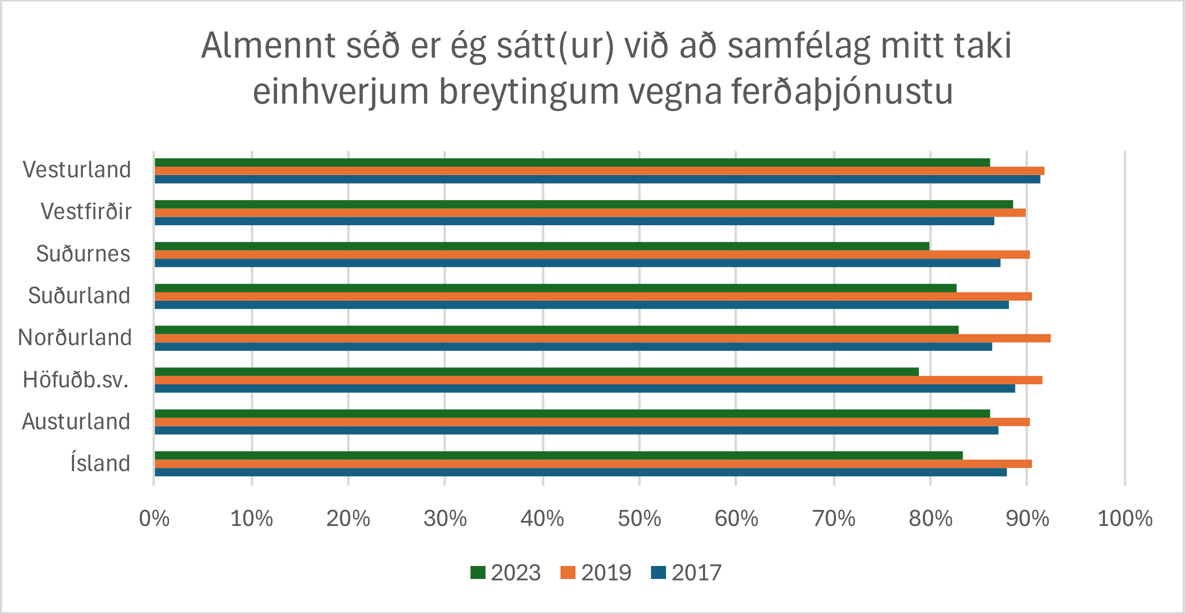

76% landsmanna segja að ávinningur sem hlýst af ferðaþjónustu meiri en kostnaður

Áhyggjur af því að íslenskan verði útundan í upplýsingagjöf í ferðaþjónustu

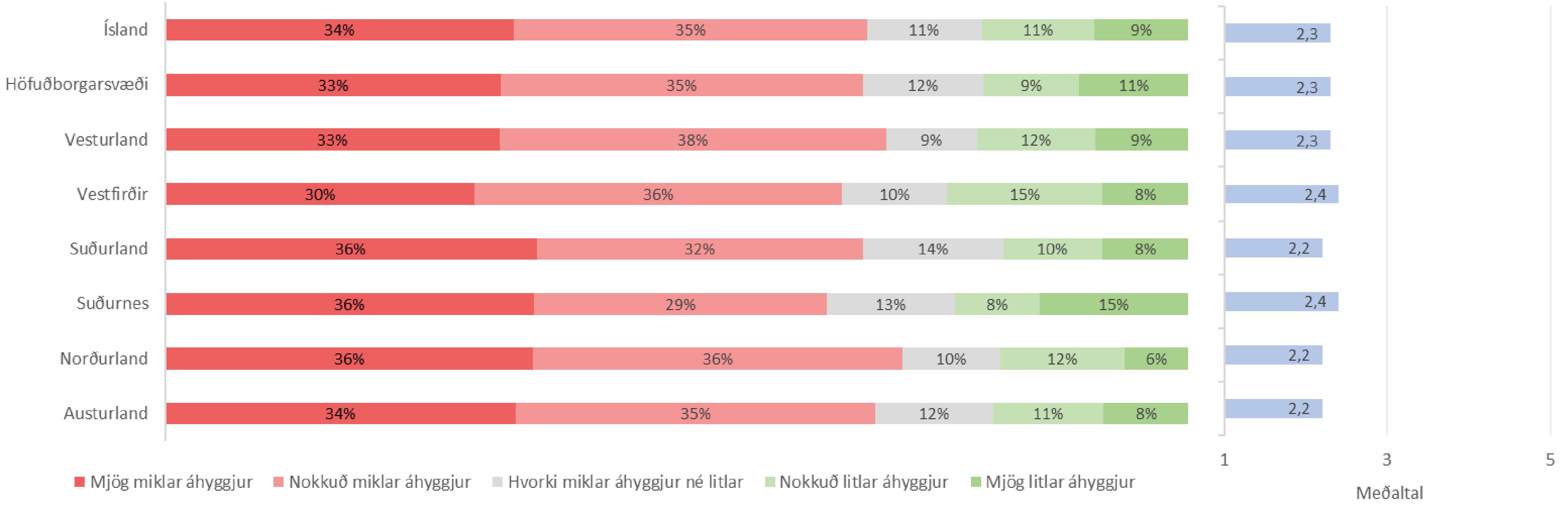

Framtíðarsýn og stefna í ferðaþjónustu

Telur þú að hið opinbera hafi skýra eða óskýra framtíðarsýn fyrir ferðaþjónustu?

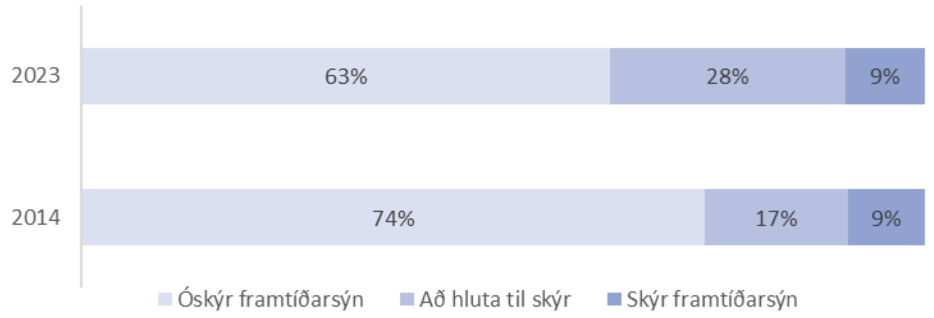

Telur þú að stefna stjórnvalda í ferðamálum taki tillit til áhrifa ferðaþjónustu á líf íbúa? (2023)

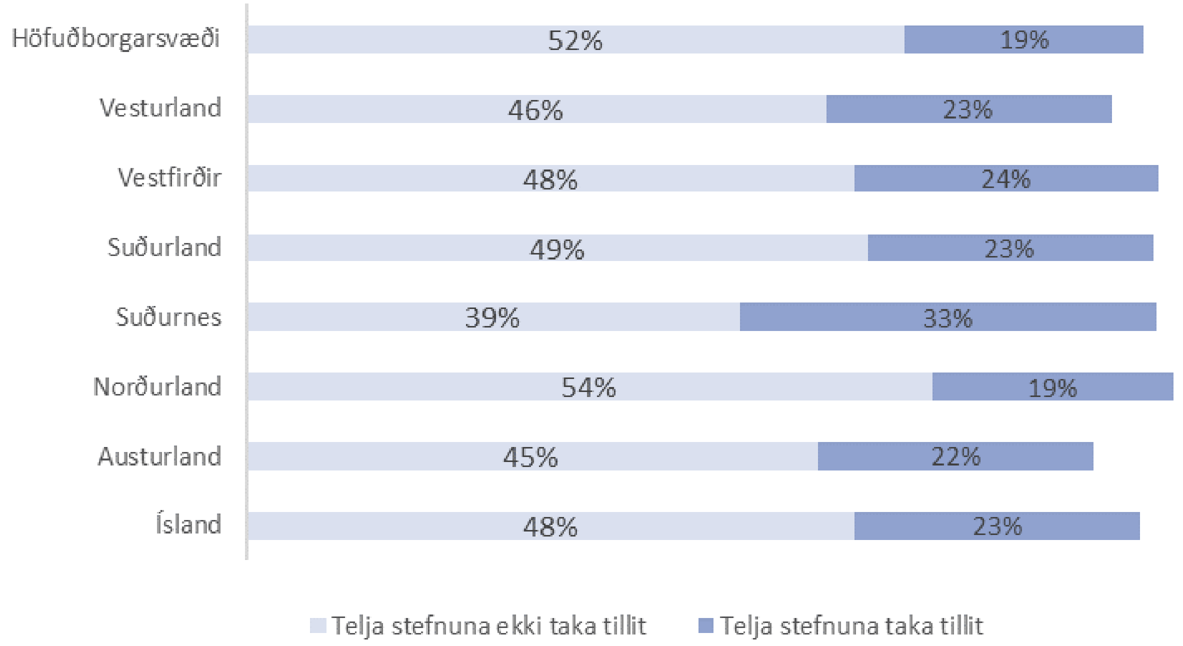

Áhrif á náttúru og innviði

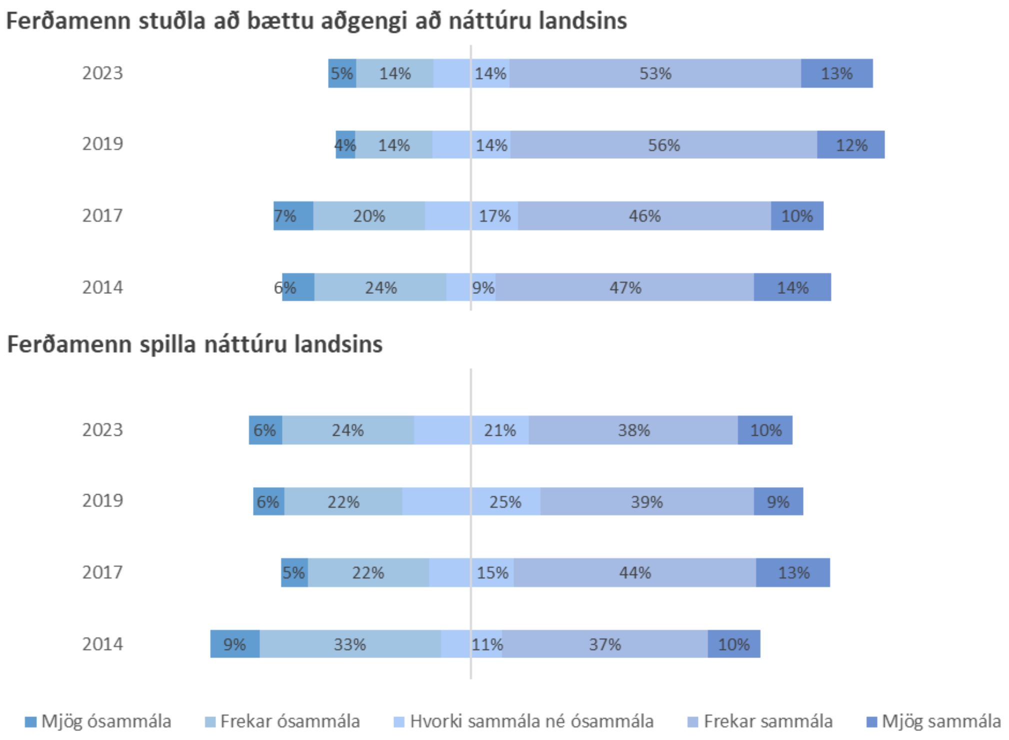

Jákvæðustu og neikvæðustu hliðar ferðaþjónustu 2023

Jákvæðast – 2.276 svör

Neikvæðast – 1.719 svör

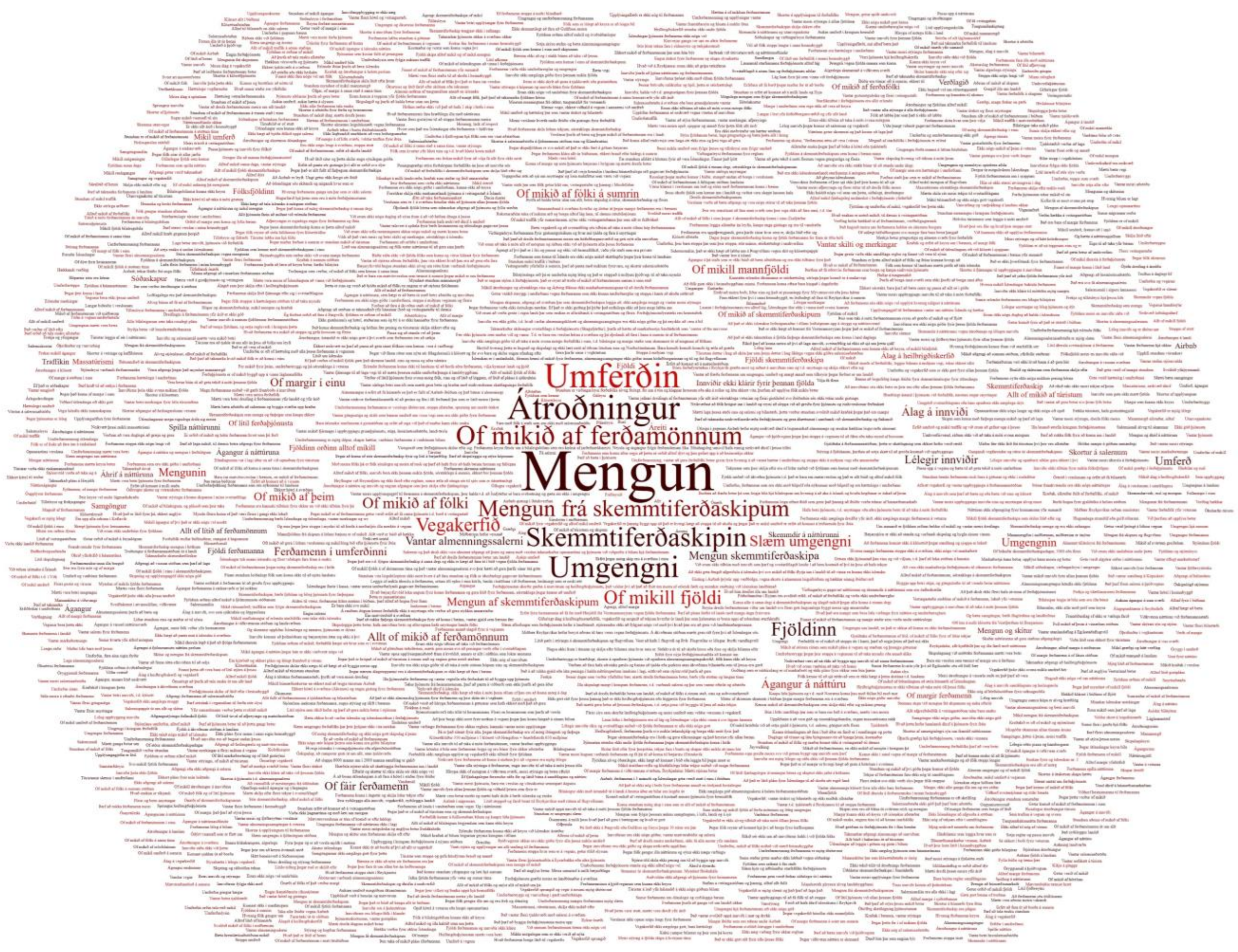

Jákvæðustu og neikvæðustu hliðar ferðaþjónustu 2023

Fimm algengustu svörin

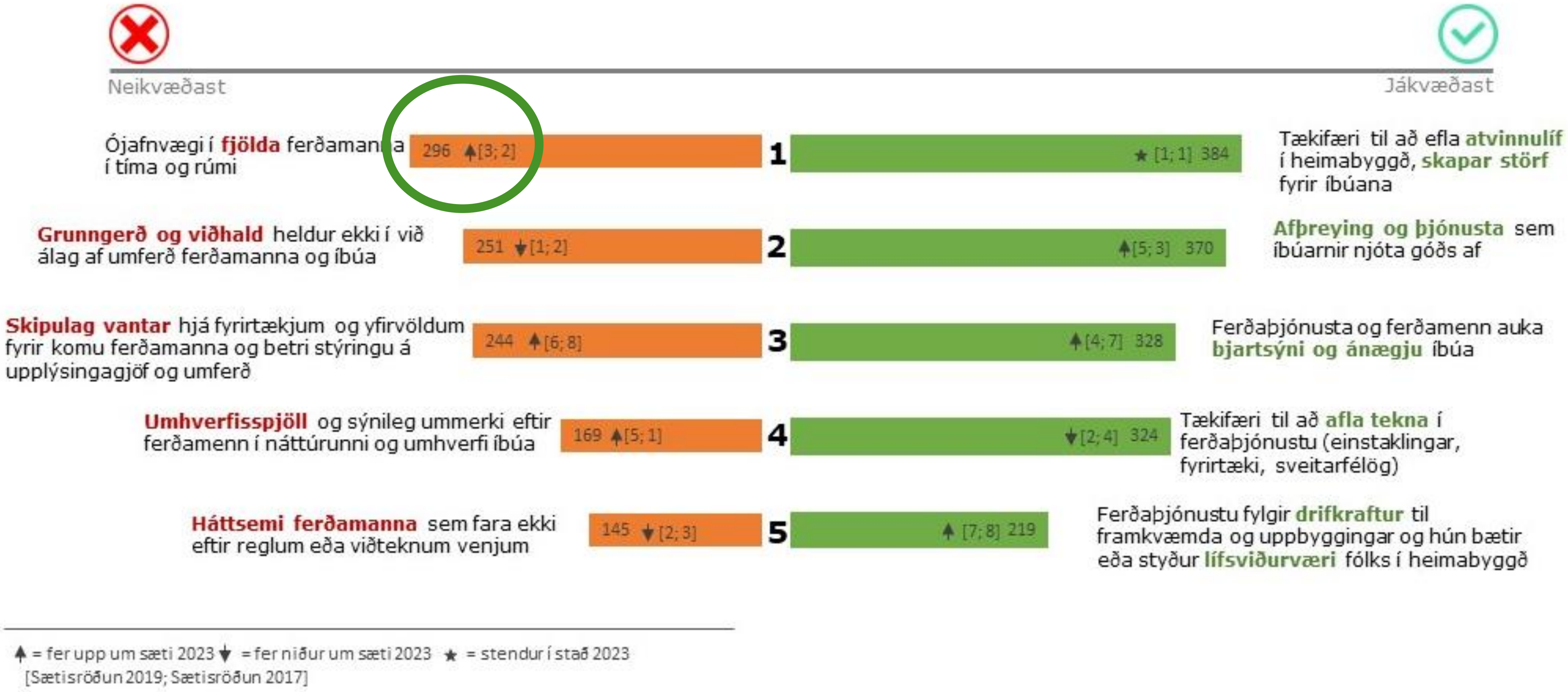

Hvernig hafa viðhorf landsmanna þróast og breyst
til lengri tíma litið?

Áhrifaþættir í viðhorfum landsmanna 2017-2023

Aðhvarfsgreining

- Meðaltal allra hópa lækkar milli ára = Með tímanum dregur úr jákvæðni
- Lítill munur er milli hópa á viðhorfum til efnahagslegra áhrifa
- Meiri breytileiki í viðhorfum mismunandi hópa gagnvart áhrifum á samfélag og daglegt líf
- Fólk með hærra menntunarstig er jákvæðara
- Fólk sem starfar ekki við ferðaþjónustu er neikvæðara

	Efnahagsleg áhrif (β)			Áhrif á samfélag og daglegt líf (β)		
Óháðar breytur	2017	2019	2023	2017	2019	2023
Kyn (Viðmið: Karlar)						
Kona	-0,08*	-0,08*	-0,04	-0,12*	-0,04	-0,01
Aldursflokkar (Viðmið: 18-29 ára)						
30-44 ára	0,05	0,06	-0,02	0,02	0,01	-0,14*
45-59 ára	0,06	0,07	-0,05	0,03	0,04	-0,10
60 ára og eldri	-0,04	0,03	-0,11	0,22*	0,20*	-0,04
Landshluti (Viðmið: Höfuðborgarsvæði)						
Austurland	0,04	0,04	0,13*	-0,08	-0,09	-0,11*
Norðurland	0,12*	0,07	0,02	0,09	-0,00	-0,04
Suðurland	0,11	0,13*	0,13*	-0,12	-0,15*	-0,12*
Suðurnes	0,16*	0,06	0,18*	0,14*	0,06	0,00
Vestfirðir	-0,05	-0,21*	0,03	0,00	-0,12*	0,03
Vesturland	-0,04	-0,12*	-0,20*	0,01	-0,12*	0,02
Menntun (Viðmið: Grunnskólapróf)						
Stúdentspróf eða iðnnám	0,07	0,11*	0,13*	-0,05	-0,01	0,11*
Annað starfsnám	-0,05	0,10	0,17*	-0,03	0,03	0,13*
Háskólapróf	0,18*	0,23*	0,26*	-0,02	0,01	0,11*
Starf (Viðmið: Launþegi)						
Sjálfst. starfandi/atvinnurekandi	0,14*	0,18*	0,15*	0,04	0,07	0,04
Í námi	0,02	0,01	-0,02	0,12	-0,07	0,04
Á eftirlaunum	-0,11*	-0,02	-0,11*	0,24*	0,23*	0,05
Annað	-0,17*	-0,11	-0,12	-0,06	-0,08	-0,02
Starfar við ferðaþjónustu (Viðmið: Já)						
Nei (starfar ekki við ferðaþj.)	-0,44*	-0,43*	-0,52*	-0,16*	-0,14*	-0,18*

*p<0,05

Tengsl upplifunar og daglegrar reynslu af ferðamönnum og ferðaþjónustu og viðhorfa íbúa 2017-2023

Aðhvarfsgreining

- Landsmenn sem sjá ferðamenn daglega eru jákvæðari
- Mat á fjölda ferðamanna hefur talsverð áhrif á viðhorf

	Efnahagsleg áhrif (β)			Áhrif á samfélag og daglegt líf (β)		
Óháðar breytur	2017	2019	2023	2017	2019	2023
Verður var við ferðamenn (Viðmið: Nær daglega)						
1-3x í viku	-0,27*	-0,21*	-0,25*	0,13*	-0,21*	-0,25*
1-3 í mánuði eða sjaldnar	-0,42*	-0,49*	-0,50*	0,11	-0,49*	-0,50*
Viðhorf til fjölda ferðamanna að sumri (Viðmið: Hæfilegur fjöldi)						
Of/heldur fáir ferðamenn	-0,46*	-0,62*	-0,41*	-1,02*	-1,06*	-0,80*
Of/heldur margir ferðamenn	0,10*	0,13*	0,23*	0,25*	0,15*	0,32*
Viðhorf til fjölda ferðamanna að vetri (Viðmið: Hæfilegur fjöldi)						
Of/heldur fáir ferðamenn	0,09*	0,14*	0,03	0,38*	0,27*	0,32*
Of/heldur margir ferðamenn	-0,36*	-0,28*	-0,49*	-0,84*	-0,88*	-0,80*
Mat á áhrifum ferðamanna á lífsgæði íbúa (Viðmið: Engin áhrif)						
Lífsgæði versna	-0,31*	-0,44*	-0,45*	-1,00*	-1,10*	-0,98*
Lífsgæði batna	0,59*	0,61*	0,62*	0,42*	0,40*	0,44*

*p< 0,05

Að lokum: Hvað hafa niðurstöðurnar leitt í ljós?

- Viðhorf landsmanna eru í þróun
  - Þrátt fyrir miklar breytingar hafa viðhorfin verið merkilega stöðug
  - Dregur (fyrst núna) úr almennri ánægju og ónæði hefur aukist
- Mikilvægi upplifunar og daglegrar reynslu
- Mismunandi viðhorf eftir hópum og landshlutum
- Lífsgæði skipta miklu máli
- Aukin gagnrýni

Að lokum – til umhugsunar

- Ferðaþjónusta hefur víðtæk áhrif á samfélagið
- Viðhalda jákvæðni
- Ánægja íbúa er mikilvæg fyrir ferðaþjónustuna - Gestrisni er ekki sjálfsagður hlutur
- Mikilvægt að vakta áfram viðhorf landsmanna

Mynd: Ferðamenn á Íslandi skv. Chat GBT